

JACK BARENTSEN BEELD ANP / ROB VOSS
 hoogleraar praktische theologie aan de Evangelische
 Theologische Faculteit in Leuven

Kerkelijke eenheid rondom Christus is voor mij kern van allerlei vormen van samenwerking, en uiteindelijk een vrucht van het ene evangelie.

Kerkelijke eenheid gaat juist niet over het instituut

Dat de kerk van Christus naar eenheid streeft, is niet meer dan logisch. Maar waarom zou dat per se institutionele eenheid moeten zijn?

Kerkelijke eenheid houdt ons bezig. Het is belangrijk en populair, zeker in de afgelopen Week van Gebed, waarin ook het Rome-Reformatieplatform van zich liet horen. In kerken me in het verlangen naar kerkelijke eenheid, vooral als eenheid in Christus. In het verleden heb ik kerkelijke verschillen nogal eens tot strijdpunt gemaakt; daar ben ik niet trots op. Ik ben gegroeid en veranderd. En wel zo dat ik me verheug op de kerkelijke eenheid die ik op allerlei manieren om mij heen vorm zie krijgen.

Nog maar zes jaar geleden werd voor de nieuwe wijk Utrecht Leidsche Rijn een missionair plan geschreven met medewerking van baptisten, protes-

tanten, katholieken, en evangelischen. Ik vond het verbazend, maar dit blijkt niet uitzonderlijk te zijn. In Haarlem bestaat een soortgelijk samenwerkingsverband met het oog op de noden van hun stad. Dorst is een soortgelijk platform in Rotterdam-Noord. Er zijn veel meer van dit soort kerkelijke netwerken in diverse steden: in Amsterdam, Rotterdam-Zuid, Ede, Eindhoven, en Arnhem. Daarnaast zijn er honderden plaatsen waar enkele kerken samenwerken voor een Alphacursus, het jeugdwerk, of een voedselbank.

stadsnetwerken

Dit fenomeen van kerkelijke stadsnetwerken is zo opvallend dat Piet Brinksma een proefschrift schreef over samenwerkende kerken in Amsterdam (2018), en Felix Eiffler over Frankfurt (2019). Zelf begeleid ik een masterstudent aan de ETF die netwerkende kerkplanters in Wenen onderzoekt. Hij vond bijvoorbeeld twee katholieke priesters die daar nieuwe parochies begonnen. Hier zie je de kerkelijke eenheid gebeuren! Het is een gezamenlijke weg, tastend, zoekend, met allerlei verrassingen en nieuwsgierig naar elkaar. Ik zie protestantse christenen

die oefenen met charismatische ervaringen, evangelischen die proeven aan hoogkerkelijke liturgie of het getijdengebed. Ik zie katholieken die zich verheugen op een Alphacursus-avond en pioniersplekken die vernieuwingen toevoegen aan het kerkelijk palet.

Met onze postmoderne gevoeligheid voor cultuur en macht is er toegenomen waardering voor de lokale inbedding van instituties en rituelen, en is er ook onder christenen meer openheid om elkaar te leren verstaan. Ik zie hier een nieuwe ruimte ontstaan waarin kerkelijke eenheid wordt beleefd, zonder al teveel zorgen over kerkelijke instituten, traditionele liturgieën en ambtelijke structuren.

spiegelverhaal

Het verhaal van de toren van Babel is voor mij wat dat betreft een spiegelverhaal. Babel strekte zich uit naar organisatorische, bestuurlijke en maatschappelijke eenheid. Dat ging ten koste van sociale en culturele diversiteit. God dwarsboomt deze al te grote drang naar eenheid en verwarde de talen, zodat mensen zich verspreidden. Er ontstond nieuwe ruimte voor culturele, artistieke en

column

KELLY KEASBERRY

Laat die bekeringsijver maar zitten

Onlangs raakte ik verzeild in een discussie over Israël. Een groter mijneveld is nauwelijks denkbaar. Toen mijn gesprekspartner ontdekte dat ik een religieus gezien inclusivistisch standpunt innam, werd hij woedend. Zijn mening? Iedereen zou zich tot het christendom moeten bekeren om te worden gered. Met alle respect natuurlijk, maar ik kon het niet laten om toch een kleine opmerking te plaatsen.

Die deed mijn gesprekspartner steigeren. Maar was die woede gericht op mij als persoon? Zijn tirade zat stikvol aannames. 'Jullie ongelovige Nederlanders!' brieste hij. Ironisch genoeg preek ik in verschillende kerken en heb ik de Belgische nationaliteit. Voorts verweet hij me dat mijn religieuze tolerantie gebaseerd is op emotie, en dat ik hoognodig de Bijbel moest bestuderen. Nou, ik kan je vertellen dat ik als theoloog bijna niets anders doe. En over emotie gesproken: vanwaar die woede?

Ik neem hem niets kwalijk, want ik trap ook zelf in die valkuil. Het is verraderlijk hoe snel we onze mening vormen op basis van waarnemingen, of onze innerlijke ideeën en verwachtingen. Maar laten we eerlijk zijn, niets is wat het lijkt. Hoe vaak stellen we werkelijk vragen om te begrijpen wie de persoon achter de façade is? Dikwijls gaan we over tot actie. We geven bijvoorbeeld een kort en rationeel antwoord aan iemand die verdriet heeft en snakt naar mededogen. Onze intenties zijn misschien goed, maar dat neemt niet weg dat het verkeerde antwoord op het verkeerde moment iemands pijn kan vergroten. Weer andere keren wantrouwen we iemand op basis van eerdere ervaringen, zonder die persoon een eerlijke kans te geven. We raken gemakkelijk verstrikt in onze negatieve perceptie.

Aannames zijn menselijk, maar verre van onschuldig. Ze zijn als een troebele lens waardoor we de wereld bekijken. Om helder te kunnen zien, moeten we erkennen dat er vuil op de lens zit en die schoonvegen.

Voor mijn gesprekspartner was ik slechts een object dat bekeerd moest worden tot zijn wereldbeeld. Maar ik veroordeel niemand, want hoe vaak heb ik me zelf niet schuldig gemaakt aan bekeringsijver?

De Franse filosoof Jean-Paul Sartre schreef het al: de hel, dat zijn de anderen. Onze denkbeeldige hel is een plek die God heeft gereserveerd voor degenen die onze visies en overtuigingen niet delen. Voor de buitenstaanders, de lastposten, de mensen die onze zekerheden verstoren of aan het wankelen brengen.

Een gewetensvraag: zouden de anderen voor ons ook de hemel kunnen zijn? Hoe mooi zou de wereld zijn als we simpelweg God boven alles zouden liefhebben en onze naasten als onszelf. Is dat niet de weg die Jezus wijst? Maar daarvoor is er werk aan de winkel. Dan moeten we niet eerst de ander veranderen, maar onszelf.

Naasteliefde vergt een grondhouding van openheid en nieuwsgierigheid. Het vraagt de moed om verschillen te overstijgen en ons bewust te worden van de blinde vlekken die ons blikveld vertroebelen. Alleen zo kunnen we groeien als individuen en als samenleving, de complexiteit van het leven omarmen en ware schoonheid ontdekken. En nee, een overbodige luxe is dat niet. Deze wereld vol uitdagingen en strijd schreeuwt om verbinding en samenwerking. Met de Israël-discussie zal het helaas niets meer worden. Na een stroom van argumenten die het gelijk van mijn gesprekspartner moesten aantonen, wenste ik hem maar vrede en alle goeds.

Kelly Keasberry is theoloog en pastoraal medewerker bij ziekenhuis AZ Monica in Deurne en Antwerpen.

sociale diversiteit. De Babylonische spraakverwarring voorkomt repressieve vormen van eenheid en is een zegen voor menselijke diversiteit. Alleen wel lastig dat men elkaar niet meer verstaat.

Zou je het tijdperk van de Reformatie kunnen interpreteren als nieuwe spraakverwarring, om een al te strikte eenheid te dwarsbomen? Zou een te strakke institutionele vormgeving van eenheid Gods bedoelingen in de weg kunnen zitten? De kerk moest weer divers worden. Er moest weer ruimte komen voor variatie, in ambten, in liturgie, en verstaan van het heil.

En die kwam er volop, zij het met veel conflict en gebrokenheid omdat men elkaar zo slecht verstond. Ook hier die vreemde mengeling van oordeel en zegen, van gebrokenheid en vruchtbaarheid.

nieuwsgierig

De kerkelijke stadsnetwerken zetten dit opnieuw vruchtbaar in beweging. We ontmoeten elkaar in het deelnemen aan Gods missie. We worden oprecht nieuwsgierig naar medegelovigen in andere tradities. Kan God dan ook zó in mensen en hun geloofsgemeenschappen werken? Je

dooi van Gijsbert van den Brink op (ND, 20 januari). Maar zijn voorstel voor kerkelijke eenheid lijkt een institutionele eenheid te veronderstellen, alsof het hogepriesterlijk gebed van Christus over de kerk als instituut gaat. En als evangelischen, waaronder ik mezelf reken, die institutionele eenheid niet zien zitten, constateert mijn collega dat kerkelijke eenheid voor hen helemaal niet nodig is.

Dat spreek ik stellig tegen. Kerkelijke eenheid rondom Christus is voor mij kern van allerlei vormen van samenwerking, en uiteindelijk een vrucht van het ene evangelie. Ik zie alleen niet in waarom deze eenheid vooral institutioneel zou moeten zijn. Ik kom eerder uit een traditie die zich bewust heeft verzet tegen teveel institutionele controle.

macht

Immers, met institutionele vereniging ontstaat ook concentratie van macht. Hoezo moeten liturgische vormen of ambtelijke structuren van de ene kerk ook in een andere acceptabel zijn? En wie besluit dat dan? Moeten we niet liever in nederigheid erkennen dat ons zicht beperkt is? Dat er diverse gebruiken zijn die de breedte van de rijkdom van Gods genade laten zien op een manier die gelegitimeerde liturgieën te boven gaat? Moeten we een vorm van gehele institutionele eenheid wel willen?!

Als de vergelijking met de toren van Babel enige zeggingskracht heeft, dan toch in ieder geval dit, dat de eenheid van de mens vooral in culturele en sociale differentiatie mag worden beleefd – hoe moeilijk het vandaag ook is om verschillen zinvol te overbruggen. Zo mag ook de eenheid van de kerk vooral in institutionele, sociale en spirituele differentiatie worden beleefd.

Als we dan toch teruggaan, laten we dan niet slechts teruggaan achter de Reformatie, of zelfs achter het schisma met de Oosterse kerken. Nee, laten we teruggaan achter de Romeinse imperialistische erfenis met zijn centraal, hiërarchisch, en patriarchaal bestuur. Dan zijn we terug bij een relationeel netwerk van lokaal georganiseerde geloofsgemeenschappen, met ruimte voor veel variatie. Terug bij onze toekomst. Wat mij betreft, lang leve kerkelijke en spirituele biodiversiteit en het nieuwe beleven van de eenheid van de kerk van Christus! ■

verwondert je. Je prijst God om zijn rijke genade. Soms ben je kritisch over praktijken die je niet kunt rijmen met je eigen traditie en verstaan van de Schrift. Natuurlijk, daar waar scheuring het getuigenis van Christus heeft geschaad, past zondebelijdenis en herstel. Veel christenen dragen een erfenis van conflict waarmee hun instituten en gemeenschappen zijn gescheurd. Dan kan ik me voorstellen dat herstel van dit soort breuken een eerste prioriteit is. Zo vat ik het plei-

ADVERTENTIE

Momenteel meer dan 200 occasions in onze showroom te

DE KRIM – HARDENBERG en HOOGEVEEN

Kijk op de vele aanbiedingen op www.mastebroek.nl
of bel met 0524-571777 / 0523-267000 / 0528-264055

Mastebroek's Automobielbedrijven

HARDENBERG – DE KRIM – HOOGEVEEN

